

Xavier Díez, NÚVOL, 9 de desembre del 2014

BARDERA, INCLASSIFICABLE

Fa una colla d'anys, en publicar la meva primera novel·la, *Geníssers*, un amic va suar tinta per poder-la trobar en una coneguda llibreria de Barcelona. Encara que havia arribat, el llibreter l'havia col·locat a la secció de poesia. La causa de l'error havia estat l'atreviment tipogràfic de l'editor, en Francesc Mestres, que havia suscitat la confusió de l'amo de la botiga, en publicar un text narratiu sense justificació dreta.

L'atreviment del editor vilanoví d'El Cep i la Nansa no sembla tenir aturador. I, per compensar-me, ha tingut el detall de col·locar-me com a company de catàleg a Damià Bardera (Viladamat, 1982), una de les veus literàries més fascinants d'aquest racó de la Mediterrània (o potser de la Mediterrònia, d'acord amb la seva incursió a l'assaig de *Mediterròniament*), i una de les que deuen causar major confusió als llibreters a l'hora de decidir on col·locar les seves obres. Jo mateix, que he esdevingut fidel lector dels seus cinc llibres de contes, encara resto confós. I no pas perquè a l'autor no li manqui coherència (ans al contrari, la seva narrativa manté una deliberada unitat), sinó perquè, en el camp de la subjectivitat, em debato entre l'atracció i la repulsió, entre la incomoditat i la fascinació, entre la inquietud i el plaer. En el terreny de l'objectivitat, en canvi, no hi tinc cap mena de dubte. L'obra de Bardera s'ubica en l'excel·lència literària: planteja situacions i personatges sòlids, és efectista, és minuciosament —diria que obsessivament— pulcra i ben redactada, amb capacitat d'hipnotitzar els lectors i permetre diverses lectures simultànies. Atreu l'atenció de l'adolescent més lletral·lèrgic i capta l'atenció del crític més descregut.

Contes de propina acaba de sortir al carrer, com no, per la factoria artesanal i *Delicatessen* de Francesc Mestres. És la cinquena obra de narrativa en ordre de

publicació, i la quarta en el de redacció. Com totes, preserva les mateixes constants del conjunt, i en tot cas té un alè menys brusc en les formes (no pas en els continguts) amb un to més poètic (d'una poesia negra, si és que n' existeix el gènere). La primera part "En blanc i negre", una trentena de contes breus (una, dues, tres planes) mantenen un estil de formes més suaus respecte de l'estil al qual ens té acostumats, mentre que la segona part la componen una setantena de microrelats, alguns acostats al "Monterroso Style", en què presenta una acurada forma poètica i uns continguts extraordinàriament durs. De fet, aquests darrers recorden a l'extraordinari poeta que és Bardera, que debutà precisament amb *El penúltim vòmit*, (Viena, 2008). Les temàtiques i l'anatomia dels personatges es mantenen fidels a la seva trajectòria literària: unes relacions familiars «desestructurades» (millor encara, «aestructurades») amb abundància de criatures, ancians, desvalguts, deficientes, marginals, alcohòlics, i una llarga lletania de personatges aliens a l'ortodòxia narrativa vigent. Situacions entre l'onirisme i l'onanisme. Violència assumida amb naturalitat, tendència a enfocar el cor de les tenebres de l'ànima humana... o l'ús de ninots, maniquins i éssers tan inanimats que prenen aquesta mena de no vida zombi en què es mouen bona part de les persones.

En altres circumstàncies, els contes de Bardera podrien resultar escandalosos. Tanmateix, l'escàndol més aviat té a veure amb la facilitat amb què l'autor és capaç d'al·legoritzar com es despulla l'ànima humana. Els personatges resten, sobretot, indiferents. Indiferents al patiment propi o aliè, resignació enfront de la violència i la humiliació extremes. Les màscares de civilitat dels individus que circulen per *Contes de propina* es mantenen, mentre que les del món real han caigut fa massa temps. Ningú no es pot escandalitzar per la ficció quan la realitat va més enllà. Al cap i a la fi, el narrador actua, involuntàriament, com un notari que registra la cruesa de la naturalesa humana amb el seu llenguatge brutalment poètic. I ens ho exposa a l'asèptica manera amb què la violència desfila davant dels nostres ulls: una morbositat que, si bé resulta desagradable, impedeix deixar de mirar. Al cap i a la fi, els seus contes funcionen d'acord amb aquesta lògica.

Fascinen perquè, acord amb les sentències de Guy Débord, hi ha massa veritat en la ficció.

Bardera, que contràriament als seus personatges és un tipus absolutament normal (bé, d'acord amb els patrons empordanesos de normalitat), a vegades reclama l'influx d'un escriptor heterodox com Javier Tomeo, amb els seus monstres i estranyes criatures. No seria difícil establir paral·lelismes simbòlics amb Kafka. Si m'ho permeten, podríem trobar elements de psicoanàlisi jungiana. No cal donar-hi voltes. Les seves proses poètiques servirien per a massa seccions de les llibreries (tret, esclar, de la d'autoajuda). Al cap i a la fi, Bardera és inclassificable. Per això mereix ésser llegit. I encara que això podria causar greus dificultats als voluntaris, requereix ja de traduccions a unes quantes llengües. Ja se sap, els empordanesos, de país petit, no en tenen prou amb un racó tan reduït per al seu geni.